

crificio. Porrò ipso defuncto, & regnante Eduar- do VI. circa annum 1549. à Proceribus Regni, ad Comitæ generalia adunatis, etc. laicis homi- nibus, definitum fuit, Eucharistiam Sacramen- tum quidem esse, non verò Sacrificium novæ legis; quamvis contrarium contestentur tot, & tanta testi- monia utriusque Testamenti, innumera Concilio- rum, ac SS. Patrum decreta, & dicta, & usus in- commutabilis tam apud Latinos, quàm apud Græ- cos offerendi Deo Sacrificium in Missa; in qua Hos- tia, & Victimæ pretiosa, ut dixi, est Corpus, & Sanguis Christi; quod concludentissime probat Emin. Card. Bellarmin. in Controversis. Fidei tom. 3. lib. 5. de Eucharist. lib. 1. de Missa. Ardekin. d. trakt. 2. cap. 5. Et Irenin d. Dissert. 1. quest. 1. cap. 2. per plures Articulos, ac Paragraphos.

DECISIO IX.

ARGUMENTUM.

Explicantur sequentia definitionis verba: Ritu Mys- tico consecratur; Declaratur, qui & quot sint Ritus Sacri servandi in Sacrificio Missæ. De Origine, Varietate, Necessitate, & Utilitate Uniformitatis Sacrorum Rituum. Et an in Ec- clesia sit potestas decernendi Sacros Ritus, & imperandi eorum uniformem observantiam. De Ritibus in Missa vetustis PP. Ord. Prædicato- rum, Carmelitarum, & Carthusiensium.

SUMMARIUM.

- 1 Sacros quilibet in celebrando debet servare Sa- cros Ritus ab Ecclesia præscriptos.
- 2 Ritus Sacri quid sit?
- 3 Ritus, & Cæremonia in quo differant inter se?
- 4 Ritus in Missa alii Parascevaltici, alii Patregi; & quales sint; & in quibus consistant?
- 5 Lumina, & Vestes sacre adhibebantur ab Apo- stolis in celebratione Missæ.
- 6 Idioma, quo Apostoli Missam celebrabant.
- 7 Idiomatica tria pro Missa, ac divinis Officiis Chal- dæicum, Græcum, & Latinum.
- 8 Idiomaticè Illyrico Missam celebrant Slavi ex pri- vilegio Joannis Pape VIII.
- 9 Gregorius Papa III. negavit privilegium Uratis- lio Duci Bohemæ celebrandi Missam in illa lingua.
- 10 Dalmaticæ in pluribus partibus Missa celebratur Latino idiomate.
- 11 Orationes, & preces semper adhibite in Sacri- ficio Missæ; etiam ab Apostolis.
- 12 Agnus Paschalis non celebratur, nisi pridè reci- tatis pluribus Psalmis, & Orationibus.
- 13 Tempus, & locus celebrandi Missam semper fuit ab Ecclesia præscriptus.
- 14 Ritus Sacri in Missa varii fuerunt in Ecclesia Orientali ob ejus vastitatem.
- 15 Græci Orientales antiquiores quibus Liturgiæ ut- bebantur?
- 16 Moscovitæ, ac Tartari Christiani Missam cele- brant ritu Græco; atque adjacentes Provincie.
- 17 Scipionum Archiepiscopus celebrat Missam Roma- no Ritu.
- 18 Armeni, Nestoriani, & Jacobitæ ritum proprium tiant; & sermone Chaldaico.
- 19 Maronitæ sunt Catholici, & videntes sub obedien- tiâ Romani Pontificis.
- 20 Liturgiæ variarum nationum, est varie circa preces, concordant in pluribus cum Romana, præcipuè in oblatione, consecratione, & com- munionem.
- 21 Spiritus Sanctus adhibet semper Ecclesiæ Catho- licæ circa ritum Liturgicæ.

- 22 Varietas SS. Rituum in Ecclesia Orientali præ- cessit ab Heribis, & Schismatibus.
- 23 S. Congregatio de Propaganda Fide instituta à Gregorio XV. pro bono regimine Ecclesiarum Orientalium.
- 24 Liturgiæ quatuor, quæ in se differant quoad Ora- tiones tantum, servate sunt in Ecclesia Lati- na; idest Romana, Mozarabica, Gallicana, & Ambrosiana.
- 25 Liturgia Romana ortum habuit à Divo Petro Apo- stolo; dein à Gelasio Papa, & à S. Grego- rio Magno reformata.
- 26 Mozarabica, & Gothicæ Liturgiæ quæ fuerit? & cur sic dicta?
- 27 Mozarabice Liturgiæ quis fuerit Auctor?
- 28 Romanus Ritus in Rebus sacris introduitus in Hispania tempore Gregorii Pape Septimi.
- 29 Missa Mozarabica quibus præcipuis, & forma consisteret?
- 30 Gallicana Liturgia qualis esset?
- 31 Differentia duæ inter Liturgias Romanam, Gal- licanam, & Mozarabicam.
- 32 Ambrosiana Liturgia à quo instituta?
- 33 Ambrosiane Missæ ordo.
- 34 Ritus Sacri quando redacti sint ad unitatem, & uniformitatem in Ecclesia Latina?
- 35 Gallicana Ecclesia quo tempore receperit Riturum Romanum in Missa, & Officiis Divinis?
- 36 Mozarabica mutata in Romanam sæculo undeci- mo.
- 37 Hibernia quando receperit Liturgiam Romanam.
- 38 Ambrosianus ritus adhuc servatur; sed Mediola- ni plures Ecclesiæ utuntur Romano.
- 39 Ambrosiani non celebrant Missam feriis sextis Quadragesimæ etiam funeris, vel exequiarum, cuiusmodi rei occasio.
- 40 Rituum Sacrorum uniformitas quantum sit uti- lis, & necessaria Catholicæ Ecclesiæ?
- 41 Facultas est in Ecclesia determinandi Sacros Ri- tus?
- 42 Romana Ecclesia, omnium Magistra, & Mater tres libros edidit pro Sacris Ritibus, nempe Rubricas Missalis, Rituale Romanum, & Cære- moniale Episcoporum.
- 43 Rituale Romanum, Cæremoniales Episcoporum, & Rubricæ Missalis habent vim legis, & obli- gant sub mortali.
- 44 S. Rituum Congregatio instituta à Sixto V. quam habeat auctoritatem?
- 45 Regulares plurimi quare discordent à communi Ritu in Missa?
- 46 Regulares quare non celebrent juxta Missale Ro- manum, attenda Bulla S. Pii Quinti in eo im- pressa?
- 47 Ritus PP. Ordinis Prædicatorum in Missa.
- 48 Ritus PP. Carmelitarum in Missa.
- 49 Ritus PP. Carthusiensium in Missa.

Cum huculque viderimus, quænam fuerint Vi- timæ, & Hostiæ in Sacrificiis legis naturæ, ac Mosaicæ, nec non apud Paganos, & Ethnicos, dixerimusque in Lege gratia, in qua nos Christi- anis vivimus, Hostiam, & Victimam esse Corpus, & Sanguinem Christi Domini sub speciebus Panis, & Vini; declarare oportet Verba, quæ sequuntur in definitione; & quæ concernunt consecrationem ipsarum specierum in Sacrificio Missæ, videlicet Ritu Mysico consecratur: ex quibus verbis erudimur, Di- vinum Missæ Sacrificium ad id esse Sacrum, & Ve- nerabile; ut peragi à nullo Sacerdote debeat, nisi Ritu Mysico; videlicet servatis Sacris Ritibus, & cæremoniis ab Ecclesia præscriptis; & nimium esset piaculum vel omittere, vel pervertere Ritus Sa- cros, quos Ecclesia Catholica ordinavit, tum in ce- lebratione Divinorum Officiorum, ac administratio- ne Sa-

ne Sacramentorum; tum præcipuè in Sacrosancto Missæ Sacrificio. Quæ omnia, ut melius intelli- gantur, quinque veniunt examinanda.

- 1 Qui, & quot sint Ritus Sacri servandi in Sacri- ficio Missæ.
- 2 Per quos sæcula fuerint varii ipsi Sacri Ritus in Ecclesiis, tum Orientalibus, tum Occidentalibus?
- 3 Quando, & à quibus Sacri Ritus redacti sint ad unitatem, & uniformitatem in Ecclesia Lati- na?
- 4 Quæ, & quanta sit necessitas, & utilitas hujus- cæmodi uniformitatis Sacrorum Rituum?
- 5 An in Ecclesia sit potestas decernendi Sacros Ri- tus, & eorum uniformem observantiam impe- randi?

Quò ad Primum: Ritus est modus ab Ecclesia præ- scriptus, quo obis ipsa sacra faciendæ est. Ita defini- tur à Magro in Hierolexic. Verb. Cæremonia. ubi advertit Riturum & Cæremoniam indifferenter usur- pari; est strictè hæc nomina si accipiantur, Cære- monia potius significat actus reverentiales, quos gerunt Sacerdotes in Divinis Officiis, puta stando, genuflectendo, turricando, & similia; Ritus verò comprehendit totum ordinem servandum ab initio usque in finem actionis sacre, tum in cæremo- niis personalibus, tum in recitatione precum, ac- censione luminum, indumentis sacris, & in his si- milibus; qui quidem ordo dicitur præscriptus ab Ec- clesia ad servandam majestatem, ac decorem Di- vini cultus, tam in Palæstina, horisque Canonici- cis, quàm in Sacrificiis; itaque non liceat privatis personis eundem ordinem deferere. vel mutare; & hic ordo verò appellatur Sacri Ritus.

Quò ad Secundum: quos sint Ritus Sacri servan- di in Sacrificio Missæ? scire oportet, alios Ritus concernere essentiam Sacrificii; alios esse Parasce- valticos, idest præambulos ad Sacrificium, & alios Patregos, videlicet subsequentes Sacrificium. Ritus primi generis sunt Panis, & Vini præparatio, Oblatio, Consecratio, Consummatio, & ipius Sa- cramenti communicare volentibus Distributio. Ita Eminentiss. Cardin. Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 6. num. 1. Ritus secundi generis redeuntur ad sex species, scilicet ad Vestes, ad Lumina, ad Idioma, ad Preces, ad Tempus, & ad Locum. Pignatelli. Consult. Canonic. tom. 8. consult. 42. num. 26. Si- quidem supradictæ sex species rerum continentium in se Riturum sacrum pro Sacrificio Missæ celebra- do, fuerunt quodcumque, & ubicumque in usu, incipiendo ab ipsis Sanctis Apostolis; per ipsos enim adhibita fuisse lumina in celebratione Missæ, nec non Vestes Sacras eruditè probat Casalius de Vete- rib. Sacris Christi. Ritibus. cap. 9. vers. Juxta Roma- num Ordinem. nec non Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 5. num. 2. ubi refert testimonium Planetæ S. Petri, ab Antiochia delatæ Parisiis, & in templo S. Genovesæ collocatæ, ut scribit in vita S. Hu- gonis Cluniacensis alter Hugo ejusdem Monasterii Monachus apud Surium die 29. Aprilis. Item Sa- cram Vestem S. Joannis Evangelistæ transmissam fuisse S. Gregorio Magno refert Joannes Diaconus in ejus vita lib. 3. cap. 59. Et Penulam S. Pauli Apostoli, Troade relictam fuisse ejus planetam seu calicem, qua utebatur in Missæ celebratione, plu- rimi opinantur, ut videre est apud eundem Emin. Card. Bonam d. lib. 1. cap. 24. n. 8. apud Emin. Cardin. Baronium Anno Christi 58. num. 67. apud Octavianum Ferrarium hujus nostri Lycæi Patavini eruditissimum olim linguæ Græcæ profectorem. De re Vespertiaria lib. 1. cap. 37. in fine. Apud Stephan. Menochium in Storiciæ Centur. 2. cap. 60. & apud Alexandr. Spereillum in Parenesi Teleturgica cap. 38. num. 10. ubi ulterius notat; Planetam S. Jacobi Apostoli conservatam fuisse summo cum honore Je-

rosolyimis usque ad annum nostræ salutis 870. quo per Theodosium Episcopum Jerosolymitanum dona- ta fuit S. Synesio Patriarchæ Constantinopolitano; & à Macario pariter Jerosolymitano Episcopo do- no datam fuisse S. Helenæ Mari Imperatrici Con- stantini Magni Dalmaticam S. Stephani Proto- martyris; ex quibus satis probatum remanet, eos- dem S. Apostolos usos fuisse vestibus sacris in Sacri- ficio Missæ ad imitationem Pontificum legis Mo- saicæ, qui absque illis Sacrificia non offerebant, juxta præceptum Domini: Faciant vestes Aaroni, quibus sanctificatis mihi ministrret. Exod. 28. 3. De lumini- bus autem in Missa agemus infra Decif. XLIII.

Idioma verò, quo in Missa utebantur ipsi Sancti Apostoli, & Episcopi, Sacerdotesque eorum Succes- sores; quamvis Joannes Echius lib. 2. de Sacrific. Missæ cap. 2. affirmaverit fuisse Hebraicum; verius tamen videtur, fuisse juxta morem regionum, in quibus fides prædicabatur. Porrò in principio Ec- clesiæ tria fuisse idiomata pro celebranda Missa, ac Divinis Officiis, videlicet Chaldæicum pro conversis à Judaismo, Græcum pro Ecclesiis orientalibus, La- tinum pro occidentalibus differit Emin. Card. Bona Rer. Liturgicæ d. lib. 1. cap. 5. num. 4. advertens ferè per totum Orbem ex causa bellorum, & muta- tionum Principum interitellinguas, & idiomata na- turalia populorum; sed conservata fuisse in Rebus Sacris Græca, & Latina, est incognita plebi, id exigente earundem Sacrarum rerum dignitate, & majestate; itaut vix permillum sit hæc temporibus, ut inter populos Slavos Missa celebretur, aliaque Divina officia decantentur Illyrico Idiomate, juxta privilegium ad instantiam S. Methodii primi illius gentis Apostoli concessum à Joanne Papa VIII. de quo Eminent. Card. Baron. Anno 880. num. penult. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. num. 4. & Pax Jor- danus Elucubr. divers. tom. 1. lib. 4. tit. 1. n. 334. qui num. 335. subdit, hujuscæmodi privilegium pe- titum fuisse Anno 1080. etiam per Uratislaviam hæ- miaz Ducem; sed ei negatum à Gregorio Papa III. ac in pluribus Dalmatiæ partibus nunc Missam celebrari Latino idiomate; quòd explicatur vernacu- la lingua quoad Epistolam, & Evangelium pro populorum instructionem.

Precum verò, & Orationum non mediocri nu- merus semper fuit adhibitus in Missa; quamvis enim non desint Patres, & auctores antiqui, qui opinati sint, brevissimam fuisse Apostolorum Liturgiam, & sola oratione Dominica præmissa solitos fuisse Apo- stolos consecrare, & Hostiam consecratam sumere, prout feria sexta in Parasceve adhuc prædicatur; probabilior est contraria sententia, de qua S. Joannes Chrysostomus in Homil. 26. in prim. ad Corinth. ita scribit: Cùm sacras illas cœnas accipiebant Apo- stoli, quid tum faciebant? Nonne in preces converte- bantur, & hymnos? Nonne in sanctis vigiliis? Et certe mihi absque hæsitacione asserendum venit, etiam Apostolorum tempore Liturgiam Missæ con- stasse ex recitatione Psalmorum, ac lectionum Scri- pturæ Sacre, multarumque aliarum precum; cùm enim in cœna Agni Paschalis, qui erat figura Im- maculatæ Hostiæ, quam hodie sacrificamus, solet- mos Psalmos, antequam illum comederent, pluri- mos Psalmos, aliaque preces recitare; ut ostendi in Decisionibus meis de Eucharistia Anno 1689. decif. 17. in qua descripsi omnes ritus, & cæremoniae Hebræo- rum in estu Agni, & adverti, Redemptorem nostrum in ultima cœna antequam ad consecrationem sui Cor- poris, & Sanguinis deveniret, plures Psalmos, be- nedictiones, atque orationes recitasse: ita quidem asserendum venit ad exemplum Divini Magistri de- cernisse Apostolos, quòd antequam Oblatio, & Con- secratio in Sacrificio Missæ fieret, preces, & ora- tiones plurimæ recitarentur, quibus & Sacrificii di- gnitas clarior elucesceret; & major ipsi veneratio concii-

conciaretur; pietasque fidelium, ac fervor magis accederent; quo fufius profequitur Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 3. num. 3. & Alexand. Sperel. de Parænesi Theurgica à cap. 40. & seqq.

Tempus tandem, & locus continentur in Sacris Ritibus; quia licet antiquitus variz essent consuetudines circa tempus celebrandi Missam, & circa loca, de quibus inferiùs agemus; semper tamen fuit

13 Ritus certus præscriptus, ita ut non effet licitum ab eo recedere; quòd multò magis in præfenti est servandum, ut docuimus in Decisionibus de Eucharistia. decif. 3. num. 3. & 4. Decif. 13. n. 1. & pluries repetendum erit in his Decisionibus de Sacrificio Missæ.

Quò ad secundum: Si querimus per quot sæcula ipsi Sacri Ritus fuerint varii in Ecclesiis tum Orientalibus, tum Occidentalibus? In primis notare oportet, quòd in Ecclesia Orientali ob eius vastitatem, multiplicemque numerum Sanctorum Episcoporum, à quibus ante hæreses, & schismata gubernata fuit, multiplices pariter fuerunt Liturgiæ, & Ritus Sacri, quibus diversimodè à diversis nationibus, tum Orientalibus, tum Occidentalibus, & Sacrificium Missæ peragebatur; adeò ut, referente Abrahamo Ecbellensi in notis ad Catalogum Hebræis pag. 134. quem citat Eminentiſs. Card. Bona d. lib. 1. Rev. Liturgic. cap. 9. n. 9. apud Orientales Christianos fuerint supra quinquaginta Liturgiæ, partim propriæ singularum gentium; quæ difformes erant in ritibus concernentibus preces, & orationes Sacrificii; etſi concordarent in materia, & forma ejusdem. Hinc Græci, qui quondam per Orientem longè, latèque dominati sunt, in primis utebantur Liturgia S. Jacobi, deinde illa, quam S. Basilis Magnus composuit; quia Missam à S. Jacobo editam, fidei fervore deficiente, homines terrenis negotiis immerſi, nimiz prolixitatis acufabant; teste Proclo in Opuscul. de Traditione Divinæ Missæ, relato ab eodem Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. n. 1. Basiliana Liturgia adhuc utuntur Græci in Dominicis Quadragesimæ, (illa Palmarum excepta) in feria quinta Cænzæ Domini, in Sabbato Sancto, in Vigilia Nativitatis Christi, & Epiphaniæ, ac in die festo ipsius Sancti Basilii; reliquo autem anni tempore utuntur Liturgia, & ritu S. Joannis Chrysoſtomi, qui in pluribus illam S. Basilii abbreviavit; ut ait idem Proclus ejus discipulus apud eundem Card. Bonam d. cap. 9. num. 3. Iisdem Græcorum ritibus utuntur Moscovitæ, ac Tartari Christiani circa Tauricum Cheroneſum, Circassi, & Pontica nationes; nec non adjacentes Provinciz Servia, Myſia, Bosnia, Bulgaria, Russia minor, Regi Poloniæ subiecta, Volhinia, Podolia, aliæque finitimæ regiones; quòd intelligendum est de Christianis Ritum Græcum in Divinis Officiis sequentibus; negari enim non potest, inter easdem nationes plures quoque esse Christi fideles Romanum Ritum profitentes; ut mihi testatus est, decem ab hinc circiter annis, Reverendissimus Petrus Bogdanus Archiepiscopus Scuporum in Servia, qui hospitatus est per annum in hoc Episcopo Patavino, dum fugisset Turcarum persecutionem, in Viennam bellum inferentium) Prælatum quidem eximiaz pietatis, & ritu Romano devotè celebrans. Eodem ritu Græco utuntur Colchi, & Iberi, inter mare Caspium, & Pontum Euxinum ſiti, nunc Mengrellenses, & Georgiani dicti, nec non Melchitæ. Porrò Armeni habent proprium ritum; quemadmodum Nestorians, ac Jacobitæ per Syriam, Assyriam, Persidem, & Indiam, aliasque finitimas Asiæ regiones disseminati, qui omnes utuntur propriis Liturgiis sermone Chaldaico, non multum à Græcis discrepantibus. Copti verò, suam Liturgiam in lingua Coptica servant. Æthiopes, seu

19 Abassini aliam in lingua Æthiopiaca. Maronitæ

tandem, Libani montis juga, & vicinas planities incolentes, tamquam Christiani Catholici, & sub obedientia Romanæ Ecclesiæ viventes, quamvis Arabicè loquantur, Sacras tamen functiones peragunt lingua Chaldaica, seu Syriaca; & habent peculiarem Liturgiam, eamque prolixam; quam manuferiptam, & in Latinum conversam vidisse in Maronitarum Romano Collegio affirmat idem Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. num. 8. ubi prudenter observat, quòd licet tot, & tantæ Liturgiæ diversarum gentium differant in singularum partium collocatione, & in verbis, quibus orationes concipiuntur, concordant tamen in partibus principalibus, videlicet, in peccatorum ante omnia confessionem, in introitu, in lectione Sacræ Scripturæ, & potissimum Evangelii, in recitatione Symboli, lotionem manuum, in invocatione Sanctorum, in precibus pro vivis, & defunctis, gratiarum actione, & benedictione; præter ea, quæ, ut diximus, essentialia sunt, videlicet oblationem, consecrationem, & communionem.

Ex his omnibus manifestè apparet Spiritum Sanctum addidisse jugiter Ecclesiæ Catholicæ, etſi ex 21 tor, & tantis barbaris nationibus coadunatæ; cujus in fluxu non dissimili modo, quamvis diffordimoditate, ac caeremoniis Sacrosanctam Missæ Sacrificium fuit semper celebratum. Cæterum tantam varietatem Rituum, & Liturgiarum ad uniformitatem redigere impediterunt hæreses, & schismata, quæ deinde Orientalem Ecclesiam dilacerarunt, & ab 22 obedientia Romani Pontificis, & Universalis Christi Vicarii retraxerunt, paucis exceptis nationibus, de quibus dictum est supra, quarum curam gerit Ecclesia Romana; & tamquam benigna Mater ad eas mittit Doctores, & Pastores; imò pro earundem distantium Ecclesiarum regimine à Gregorio XV. instituta fuit congregatio de Propaganda Fide, de 23 qua Emin. Card. de Luca in Opusculo, cujus titulus Il Cardinale, cujus congregacionis præcipuum munus est, ut in iisdem Orientalibus nationibus Sacri Ritum tum in administratione Sacramentorum, tum in celebratione Sacrosancti Missæ Sacrificii ferventer. Pignatell. tom. 6. Consult. 41. à num. 65. & seqq. & tom. 8. Consult. 42. à num. 26.

In Ecclesia autem Occidentali res non ita se habet; quandoquidem, etſi per aliqua sæcula fuerint varii Ritus Sacri, variazque Liturgiæ pro celebratione Missæ; tamen non longè post redacti fuerunt ad uniformitatem, quæ hodie viget ubique. Sciendum est igitur, quòd in Ecclesia Latina, sive Occidentali, cursu sexdecim sæculorum, quatuor 24 Liturgiæ pro Missa inter se diversæ quoad orationes, preces, & caeremonias (non autem, quoad essentialia Sacrificii) à Scriptoribus Ecclesiasticis tum antiquis, tum modernis referuntur, videlicet Liturgia Romana, Mozarabica, Gallicana, & Ambrosiana; de quibus breviter hic agendum venit. Romanæ Liturgiæ triplex veluti ordo, seu status est notandus. Unus primigenius ab Ecclesiæ nascentis exordio, compositus à Beato Petro Apostolo, quo via est Ecclesia Romana, nonnullis precibus adjectis per Romanos Pontifices D. Petri Successores, ut notat Walfridus Abb. lib. de Rebus Ecclesiasticis. cap. 22. Isidor. lib. 1. de Eccles. Offic. cap. 15. & Gavant. in Rubr. Missal. part. 2. cap. 15. usque ad tempora Gelasii Papæ Primi. Alter dictus fuit Ordo Gelasianus; quia idem Papa Gelasius anno 494. reformavit, & in elegantiorum formam reduxit omnes Ritus sacros, & Liturgiam, quibus Missa, & Divina officia celebrabantur. Tertius postea appellatus fuit Gregorianus, nam à S. Gregorio Papa Anno 600. Liturgia ipsa fuit reformata; ipse enim Sanctus Pontifex, ut scribit Joannes Diaconus in ejus vita, ex Ritu Gelasiano multa subtraxit, pauca convertit, & nonnulla adjecit; sicque firmavit ordi-

ordinem Romanum pro Divinis Officiis, ac Sacrificio Missæ, & hic ordo est Ritus Romanus, quo usque in præsentem diem nos utimur. Emin. Cardin. Bona Rev. Liturgic. d. lib. 1. c. 7. n. 5. & Joannes Mabyllon. de Liturgiæ Gallicæ. lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5. & cap. 4. num. 3. ubi advertit, quòd Romanus Canon ante S. Gregorium idem erat, qualis est modò usitatus, pauculis verbis exceptis; qualia sunt illa, Dietque nostros in tua pace disponas &c. quòd notat etiam Emin. Cardin. Baronius Anno 604. num. 23.

Mozarabica Liturgia, quæ etiam Gothica dicebatur, illa erat, quæ utebantur Hispani sæculo quinto in celebranda Missa, & Divinis Officiis peragendis, & dicebatur Gothica, quia originem habuit eo tempore, quo Reges Gothi Hispaniæ dominabantur; & Mozarabica, quia cum Arabes Hispaniam penes omnem occupassent, Christiani Mozarabes, & corrupto vocabulo Mozarabes, idest mixti cum Arabibus dicti sunt; ut scribit idem Emin. 25 Card. Bona d. lib. 1. cap. 11. num. 1. ubi aliam etymologiam notat. De auctore hujus Liturgiæ Mozarabice non concordant scribentes; alii enim philosophantur, fuisse S. Isidorum Hispanensem, alii S. Leandrum; alii S. Idelfonsum, alii alios Sanctos Episcopos, & Abbates Hispanos. Illud est certum, quòd licet hoc Officium à viris Sanctis & orthodoxis compositum fuerit, Hispania tamen ab infidelibus devalutata, deformè satis evaserat, & erroribus scatebat, quare eo derelicto introductus fuit ordo, 28 & Ritus Romanus tempore Gregorii Papæ Septimi, ut mox dicemus, & testantur Emin. Card. Baronius Anno 633. Card. Bona d. cap. 11. n. 1. & 2. & Jo. Mabyll. d. lib. 1. cap. 2. n. 10. ubi compendiosè refert Liturgiam, & Ritum Missæ Mozarabice, qui consistebat quidem in Confessione, in Introitu, in Epistola, Evangelio, & Prælatione ante Canonem, sed quamplurimis Psalmis, & orationibus interpositis. In Canone autem præter invocationem plurium Sanctorum, duo sunt observacione digna; Unum, quòd in consecratione Hostiæ Verba formæ erant, Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur. Alterum, quòd elevabatur Hostia, non autem Calix, & deinde recitatio Symboli Apostolorum frangebatur Hostia in novem partes, quæ ponebantur in patena in forma crucis cum suis expressis nominibus; ut videri plenè potest in Icone apud Emin. Card. Bonam d. lib. 1. c. 11. n. 4.

Gallicana Liturgia in pluribus similis erat Mozarabice, ut post longam disquisitionem concludunt Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 12. & Jo. Mabyllon. de Liturg. Gallicana d. lib. 1. cap. 4. qui disputant quænam ex dictis Liturgiis sit antiquior? & incerta est sententia, deficientibus certis, & præcis auctoribus, qui earundem originem registrarerint; adeò ut hujuscemodi notitia è ruderibus antiquitatis, veluti à tumulo nisi per conjecturas possit erui, & ad lucem revocari. Sed quidquid sit de earum origine, quam satis probabile est incepisse ab initio receptæ fidei, ut ait Hilarius, qui floruit Anno 330. in sua 31 Epistola Aropagiticis præfixa; duæ sunt notandæ differentiz: Inter Liturgiam Gallicanam, & inter Liturgiam Romanam, & Mozarabiceam. Una erat quòd inter Gallicana legebantur duæ Epistolæ; prima ex Prophetis, secunda ex Apostolis. Altera, quòd in oratione Sanctorum Martyrum passiones, sanctorumque Pontificum, & Consecrationem gella stridim referabantur; ut pluribus observationibus deducunt Card. Bona d. lib. 1. c. 4. & c. 5. ac Mabyll. d. lib. 1. cap. 4. & 5. apud quos Missæ juxta antiquum ordinem Gallicanum exemplaria extenduntur; & singulæ partes ipsius Missæ, examinantur, & ad invicem conferuntur, quos antiquorum Rituum studiosos legisse non pigebit.

32 Ambrosianam tandem Liturgiam plures volunt in De Sacrificio Missæ.

stitutam à S. Barnaba Apostolo, auctam postea à S. Marcellino, & illustratam à S. Ambrosio; idque post ejus obitum Ambrosianam esse appellatam, ut ex Josepho Vicecomite Ambrosiani Collegii Doctore, qui de Ritibus Mediolanensis Ecclesiæ multa scripsit, ut notat Emin. Card. Bona d. lib. 1. c. 10. & ante eum, Walfridus Strabus in cap. 22. & novissimè Jo. Mabyllon de Liturgia Gallicana d. lib. 1. cap. 1. n. 7.

Hic Auctor summam refert ordinem Missæ Ambrosianæ his verbis: „ Liturgia Ambrosiana, seu 33 Mediolanensis plures habet partes. Præmittitur Oratio secreta antequam Sacerdos procedat ad Altare; itemque alia, cum ad illud accedit. Deinde post Ingressum, quæ Introitus nostro respondet, sequitur populi salutatio cum oratione super populum. Rursus alia salutatio, tum Hymnus Angelicus, postea Kyrie eleison, & præmissa Salutatione lectio Prophetæ, & Psalmus, quale est nostrum Graduale. Subsequitur cum Salutatione Lectio Epistolæ; deinde Alleluia cum suo versu; tum alia Antiphona; mox Evangelium præmissa benedictione. Finito Evangelio rursus salutatio; tum Kyrie eleison, item salutatio, tum Antiphona post Evangelium, quam nos Offertorium vocamus. Post hæc Pax, & Salutatio; Oratio super Sindonem, seu corporale, ut loquimur; Oblatio panis, & vini, Orationes secreta, & offerenda: tum prævia salutatione Symbolum, rursus salutatio, & oratio super oblata; deinde Præfatio, Trisagion, Canon Romano perquam similis, nisi quòd licet manibus Sacerdos verba consecrationis sic effert: Hoc est enim Corpus meum, quod pro multis confringitur. Et Hic est Sanguis meus; nec plura. Post canonem Hostiæ contractio, & commixtio in Calice, dum interim canitur Confractio, sive Antiphona ad Confractioem deinde Oratio Dominica, Pacis nuntiatio, Communio, postmodum Orationes post Communionem: quibus dictis Communio præbetur adstantibus his verbis: Corpus Christi: & respondetur, Amen. Sub hæc Antiphona Transitorium dicta; postea Salutatio, & Oratio post Communionem. Iterum Salutatio, Kyrie eleison; Benedictio populi, ejusdemque dimissio his verbis, Procedamus in pace. Respondetur In nomine Christi. Hinc sequitur Mabyllon, cujus verba volui transferre, ut ex his non sit difficile legitibus comprehendere formam, & Ritum Missæ Ambrosianæ, & videre in quibus concordet, & differat à nostro Ritum Romano.

Quoad Tertium: Si querimus quando, & à quibus Sacri Ritum redacti sint ad unitatem, & uniformitatem in Ecclesia Latina? facilis est responsio; siquidem tam Historiographi, quam Scriptores Ecclesiastici testantur, cum in Germania fides Christi esset dilatata, cumque S. Bonifacius fundato Moguntino Episcopatu Evangelium plurimum propagasset, Romanum etiam Ritum ibidem ipsum constituisse, de qua re erant Litteræ Gregorii Secundi, qui Ecclesiam gubernabat Anno 715. ad eandem Bonifacium teste Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 7. num. 3.

Eodem sæculo octavo, imperante Carolo Magno, veteribus Ritibus in Gallicana Ecclesia abrogatis, 35 Romanam Liturgiam fuisse ibi introductam, pluribus Auctoribus, & testimonis allegatis demonstrat idem Emin. Card. Bona d. lib. 1. Rev. Liturgic. cap. 12. n. 1. cui concordat Jo. Mabyllon de Liturg. Gallicæ. d. lib. 1. cap. 3. n. 2. ubi refert verba Hadriani Papæ ad eundem Carolum Magnum in Epistola, qua ad eum misit Sacramentarium S. Gregorii Papæ; subdens prædictus Auctor: Inde postmodum Carolus edito sancivit, ut unusquisque Presbyter Missam celebraret Ordine Romano; ut legitur in Capitula-

tularium lib. 5. cap. 371. noue editionis, alias 219. Et ob eo tempore quoque scripti sunt in Gallia Missales (quos vocant) libri, ad illum Gregorianum Codicem exacti sunt fere omnes. Hinc patent eximia merita Gallicanæ Nationis apud Romanam Sedem, quam Reges Christianissimi semper summo obsequio venerari, ac tutati sunt, & eius mandatis se obediens præbuerunt.

36 Mozarabicam verò Liturgiam multò tardiùs mutata fuit in Romanam; videlicet sæculo undecimo, opera, & studio Gregorii Septimi Summi Pontificis, qui litteris suis ad hanc mutationem faciendam, hortatus est Alfonso Castellæ, & Sancium Aragoniæ Reges, nec non Episcopos in eorum ditione constitutos, qui cognita relevantia uniformitatis in Liturgia, ac Sacris Ritibus cum Ecclesia Romana, exploso ordine Mozarabico, amplexati sunt Ritu Romanum; quod pariter factum fuit in Catalonia, & in Regno Navarræ circa annum millesimum octagesimum, ut narrat Petrus de Marca in Histor. Bearni lib. 2. cap. 9. Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 11. num. 2. Et Joan. Mabillon d. lib. 1. cap. 3. n. 2. Illud tamen subdit Emin. Card. Bona ubi supra num. 3. in Sacello maioris Ecclesiæ Toletanæ adhuc Ritu Mozarabico seruari, quia ægè homines diuerrunt à consuetudinibus, quas à maioribus receperunt. Apud 37 Hybernos tandem sæculo XII. Ritus Romanus introductus fuit, ut testatur Mabillon d. lib. 1. cap. 2. n. 14. oper. 5. Malacbie Episcopi.

Ritus autem Ambrosianus Mediolani permansit usque in præsentem diem, etsi ibi plures sint Ecclesiæ, in quibus more Romano Sacrum peragitur. De hoc ordine Missæ Ambrosianæ differit plenè Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 10. n. 2. ubi inter cætera sub num. 3. notat, quòd Ambrosiani nunquam dicunt Agnus Dei, nisi in Missa pro Defunctis; & per totam Quadragesimam nullam habent Missam pro feria sexta, nec celebrant ea die; idque omnino prohibuit S. Carolus in tertia Synodo Diocæsana Decret. 20. etiam funeris, vel exequiarum, siue alterius cuiuslibet rei occasione, & in Synodo XI. reddit rationem hanc, quòd illa dies plena memoris sit ob acerbissimam Christi passionem; Sacrificium verò præferat spirituale populi læticiam. His addere possumus, quæ notantur à Bispo in Hierurgia Sacra. Verb. Ambrosiani; videlicet quòd hi induunt Albam ante amicum, dicunt Missam longiorem, quam Romani, & incipiunt Adventum à Dominica illa, quæ statim sequitur post festum S. Martini; quare illorum Adventus habet sex hebdomadas; sexta tamen hebdomada non est semper integra. Novissimè de Ritu Ambrosiano differit Carolus Septima Episc. Torton. in libr. de Missæ Mysteriis, ac Sensib. Mystic. per totum.

40 Quoad Quartum: Necessitas autem, ac Utilitas huiusmodi uniformitatis Sacrorum Rituum resultat ex sequentibus motiuis. Primò ad seruandam unitatem fidei; cuius respectu necessaria est identitas, & uniformitas Sacrorum Rituum in Divino Sacrificio, quòd est præcipuum opus ejusdem fidei, peragendo: siquidem si ubique Sacri Ritus essent diversi, non posset Sacerdos Italus in Gallia, aut in Germania, nec Germanus, aut Gallus in Italia sacris operari, & sic tolleret communicatio Ecclesiarum; quæ hoc vinculo nectuntur, ut pie considerat Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 5. num. 4. propò. finem. & scripsit Layman. lib. 5. trad. 2. cap. 8. n. 2. Et 3. Hinc dicimus in Missa Kyrie eleison Græcæ, & etiam Hebraicæ Amen, Alleluia, Subsoab, & Osanna ad ostendendam, unam esse Ecclesiam, quæ ex Hebræis, & Græcis primùm, deinde ex Latinis coadunata est, quòd observat idem Emin. Card. Bona lib. 2. cap. 4. sub. num. 1. Secundo ad seruandam gravitatem Ecclesiasticam, & decorem sacrarum functionum necessaria est uniformitas Sacrorum Rituum, quandoquid-

dem si unicuique licitum foret mutare Ritus sacros, & alios ad beneplacitum introducere, multa prorsus insulsa, imò indigna infererentur, ut transactis sæculis occurrere constat; nam in multis Missalibus, & Codicibus antiquis adhuc extant Officia, Missæ, Hymni, Orationes, quæ sine Ritu, vel potius indignatione legi non possunt. Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 6. num. 3. Et cap. 7. n. 6. Quod ego quoque observavi in Rituali manuscripto, ante quingentos circiter ab hinc annos composito, pro Ritibus Missarum, & Divinorum officiorum hujus Ecclesiæ Cathedralis Patavinæ, quod servatur in Archivio Illustrissimi Capituli; in quo multæ cæremoniæ præscribuntur; quæ quidem satis leves erant, & ridiculæ; præcipuè in solemnioribus festivitatibus, & nitiùm derogant majestati sacrarum functionum. Tertio ad impediendas dissensiones, & scandala, quæ ex diversitate Rituum, ac cæremoniarum fomenta hauriebant. Hinc in Concilio Epavesni Anno 509. cap. 27. & in Gerundenf. Anno 517. cap. 1. statutum fuit, ut idem Missæ ordo in universa Provincia servaretur, quem Ecclesia Metropolitana servabat. Anno autem 593. Concil. Bracarense l. cap. 22. constituit, ut eodem ordine Missæ celebrarentur ab omnibus, quem profuturus ejus Ecclesiæ. Archiepiscopus à Sede Apostolica susceperat, equidem ad evitanda dissidia, & altercationes, ut observat Joan. Mabillon de Liturgia Gallic. d. lib. 1. cap. 4. n. 11. & Emin. Card. Baron. Anno 632. Quarò ad tollendos errores, quos vel hæreticorum aulitia, vel Presbyteriorum ignorantia in Sacris Ritibus potest inferere. Seculariorum enim semper hoc proprium fuit, ut cum à fide decederent, libros quoque Rituales, vel suis erroribus insererent, vel privata auctoritate immutarent, teste D. Augustino Episc. 18. ubi loquitur de Donatistis, & Leonio Byzantino lib. 3. adversus Nestorium, de quo ita scribit: Aliam Missam effudit, præter illam, quæ à Patribus tradita est Ecclesiis, in qua blasphemias, non præcationibus Eucharisticis Mysterium applicuit. Quòd cum illis fecerunt Misofortibus, idem inimici Sacri Missæ, secutus, quorum plura exemplis referet idem Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 7. n. 2. Sed & ignorantia Presbyterorum potest esse errorum causa, si Rituum veteres in Missa immutandi illis facultas esset; quòd comprobatur ex Præfationibus, quæ Galliarum Episcopi emendandas miserunt Pelagio Papæ Secundo, Anno 590. tamquam à privatis Sacerdotibus ob vilem mercedem compositas, ut referat Illustrissimus, ac Reverendissimus Dominus Marcus Baptagnus Nucerinus Antistes in sua eruditissima Historia Universorum Conciliorum Anno Christi 590. Ad Concil. Romanum. Ex his igitur facile conspicitur, quanta fit necessitas servandi uniformitatem Sacrorum Rituum in Ecclesia Catholica ad tollendos errores, & abusus; quos impossibile est evitare in eorum discrepantia; ut non absque lacrymis intuentur in Ecclesiis Orientalibus; & idcirco Summi Pontifices Romani, & Œcumenica Concilia semper infundunt, ut uniformes essent Liturgiæ, ac Ritus Sacri in omni Regno Christiano, ob eximia utilitates ex eadem uniformitate resultantes ad tutamen fidei, & charitatis inter fideles maintenancem.

Quoad quintum: Ne fas esset dubitare, an in Ecclesia sit potestas decernendi Sacros Ritus, & eorum uniformem observantiam imperandi. Hæc enim comprobatur, tum ex Apostolorum exemplo, à quibus traditi sunt Ritus, & Liturgiæ pro incremento Missæ Sacrificio, quòd nemo inficari audebit, ut ait Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 8. num. 1. tum ex continuis præceptis, & Decretis per Concilia, ac Summos Pontifices pro observantia Sacrorum Rituum in omni sæculis promulgatis, de quibus copiosè disputat Emin. Card. Bellarminus de Sacramentis in genere lib. 2. cap. 31. tum etiam ex naturali ratione, quæ nos docet, ad excitandam pietatem

tem in cordibus fidelium erga Divinum cultum, & ad seruandam reverentiam debitam rebus sacris, opus esse Cæremoniis, & Ritibus, sine quibus Religio evanesceret; has autem cæremonias, & Ritus Ecclesiæ ipsa debet ordinare, & influere; ad quam spectat custodire Religionem, & ea, quæ ad cultum Divinum atinent, disponere; ut plurimum SS. Patrum dictis probat idem Emin. Card. Bellarm. d. lib. 2. cap. 31. & novissimè Gaspar Ivenin. in Commentar. Historic. & Dogmatico de Sacramentis Dissert. 1. quest. 8. cap. 3. & Eminet. Card. Bona d. lib. 1. cap. 7. num. 7. ubi subdit hæc verba: Olim in Concilio Milevitano, seu potius Carthagenens. ut citatur in codice Ecclesiæ Africane cap. 103. sancitum fuit, ne quid publicè in Ecclesia recitaretur, nisi prius in Synodo approbatum foret. Quod claridè expressit Concil. Trid. sess. 22. cap. 5. docens Sacros Ritus, & Cæremonias esse Apostolicam traditionem in Sacrificio Missæ semper Ecclesiam adhibuisse ad commendandam tanti Mysterii Majestatem, & ut mentes fidelium, per hæc visibilia Religionis, & pietatis signa ad verum altissimum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur. Idcirco idem Trident. Concil. in decreto de Observand. & evitand. in celebratione Missæ. ead. sess. 22. strictè injunxit Episcopis, cavere, ne Sacerdotes Ritus alior, aut alias Cæremonias, & præcès in Missarum celebratione adhibeant; præter eas, quæ ab Ecclesia probate, ac frequenti, & laudabili usu recepte fuerint.

42 Hinc Ecclesiæ Romana, tamquam aliarum omnium Mater, & Magistra edidit tres libros, in quibus Sacri Ritus pro Missa, pro Sacramentis administrandis, & pro Divinis Officiis peragendis continentur, videlicet Rubricas Missalis, Rituales Romanum, & Cæremoniale Episcoporum; quorum quilibet habet vim legis, & obligat servare Ritus, & Cæremonias in iisdem præscriptis sub culpa mortali, ut tradunt Gratian. Discept. forens. cap. 112. n. 7. Loterius lib. 1. quest. 16. n. 123. Sperellus decif. 179. n. 23. Rota Romana part. 4. recent. decif. 647. tom. 3. Et part. 17. decif. 87. n. 23.

Et quoniam frequenter sunt casus, in quibus dubia emergunt tangente Ritus, & Cæremonias Sacras idèd jure optimo a Summo Pontifice Sixto V. instituta est Romæ Sacra Rituum Congregatio, in qua summa sapientia & prudentia deciduntur controversiæ, tangentes Ritus Sacros, & examinantur Officia, quæ particulares Ecclesiæ sibi concedi petunt; de cujus Congregationis auctoritate tractat Cotonius Controvers. Celeb. lib. 3. Controv. 8. à num. 44. Et segg. & Eminet. Card. de Luca in suo Libello inscripto: Il Cardinale cap. 29. Eiusdemque decreta plurima, servanda in celebratione Missarum, cumulavit Sperellus in sine Parenthesi Teleturgicæ ab omni Neomytita necessario legenda.

43 Corollaris loco aliquis me interpellabit: Qua de causa Regulares Carmelitæ, Dominicani, & alii discordent, dum celebrant, à Ritu Romano in principio Missæ, & in quibusdam aliis cæremoniis intra, & extra Canonem, ut quotidie videmus? Pro Responsione afferant verba Emin. Card. Bonæ. lib. 1. Rev. Liturgiæ. cap. 7. num. 6. quæ sunt: Ordines autem Religiosi illum Ritu ab initio susceperunt, qui vigebat in ea Provincia, in qua prima Ordinis cuiusque fundamenta iacta sunt. Successu verò temporis, tam generalia Comitia, quam Supremi Ordinum Moderatoris potestatem sibi arrogarunt, plura mutandi, & innovandi, quod manifestum cuique erit, si antiqua, & nova, & mediis temporis Ritualia inter se conferre voluerit.

46 Quòd si Lector insistat: Quare Regulares ipsi non se conformant in omnibus, & per omnia sacris Ritibus in Missali Romano statutis, cum Bulla S. Pii Quinti Incipiens. Quo primum tempore: Anno 1570. Prædic De Sacrificio Missæ.

Idus Julii; eidem Missali præposita, asseveret, Quòd Unum in Ecclesia Dei psallendi modum, unum Missæ celebrande ritum esse maxime decet? Respondeo, eosdem Regulares non fuisse in eadem Bulla obligatos, sed exceptos, attentata eorum consuetudine supra ducentos annos celebrandi cum aliquo particulari Ritui, ut depotant illa ejusdem Pianæ Verba: Nisi ab ipsa prima institutione à Sede Approbata; vel consuetudine, quæ, vel ipsa Institutio super ducentos annos Missarum celebrandarum in eisdem Ecclesiis assidue observata sit; à quibus, ut præfatum celebrandi constitutionem, vel consuetudinem nequaquam auferimus, sic si Missæ hoc, quod nunc in lucem edicimus, iisdem magis placeret, de Episcopi, vel Prælati, Capituli universi, juxta illud Missas celebrare possint, permittimus. Equidem digni commendatione forent, si etiam prædicti in omnibus Rituum Romanum in celebratione Missæ amplecterentur, prout illum amplexati sunt tot Illustrissimi Ordines tum Monachorum, tum Mendicantium: De hac re scribens, erudito quidem calamo, P. Marcellus de Cavalieri Ordinis Prædicatorum in Statuta Sacra tit. 2. Præliminar. n. 48. in fine, ait, quòd in Comitibus generalibus sui Ordinis, licet de assumendo Missali Romano pluries sermo fuerit, prævaluit tamen votum reverentium dimittere morem Patrum suorum. Quis autem sit mos tum eorum Patrum, tum Carmelitarum, & Carthusiensium, discat lector ex sequentibus.

Patres Ordinis Prædicatorum, qui appellantur Dominicani à Sancto Dominico eorum Patriarcha, per quem eorum Ordo fundatus fuit anno 1216. ut dixi de Eucharistia Decif. 10. num. 6. quamvis in essentialibus, & præcipuè in Epistolis, & Evangelis, atque in Canone concordent, dum celebrant, cum Romano Ritui; has, quæ sequuntur, differentias ab eodem retinent, tamquam antiquissimas, & sibi permissas à Bulla prædicta Sancti Pii Quinti, utpotè supra ducentos annos præscriptas, & ab eis usitatas.

Primò: Acceptis Sacerdotalibus indumentis in Sacrificia cum solitis Orationibus, quas recitant etiam Presbyteri sæculares, accedunt ad Altare, & ibi statim ponunt vinum in Calice, cum parva aqua; illam benedicentes his verbis: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Et cooperto Calice cum velo in medio Altari, & aperto Missali in cornu Epistolæ, accedunt ad medium ejusdem Altaris, ubi ambabus manibus caput discooperunt, & secretò orantes dicunt: Adiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, &c.

Secundò: Descendunt ad primum gradum Altaris, signant se secretò signo Crucis, deinde alta voce dicunt: Confitemini Domino, quoniam bonus. Resp. Quoniam in seculum misericordia eius. Postea inclinati subdunt statim: Confiteor Deo, & beate Marie semper Virgini, & Beato Dominico Patri nostro, & omnibus Sanctis, & vobis fratres: quia peccavi nimis, cogitatione, locutione, & omissione: mea culpa. Preceor vos orare pro me. Responsoque à Ministris Misereatur vobis omnipotens Deus, & dimitat vobis omnia peccata vestra, liberet vos ab omni malo; salvet, & confirmet in omni opere bono, & perducat ad vitam æternam. R. Amen. Absolutionem, & remissionem omnium peccatorum vestrorum tribuit vobis omnipotens, & misericors Dominus. R. Amen. Adjutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui fecit celum, & terram. Postea appropriant ad Altare, ubi inclinati dicunt: Auser à nobis Domine cunctas iniquitates nostras, &c. omittunt autem illam Orationem: Oramus te Domine, &c. & osculato Altare signant se signo Crucis, dicentes alta voce: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Et incipiunt Introitum Missæ, quem vocant Officium; con-

concordant autem ipsa Officia, seu, Introitus cum nostris, prout faciunt Epistolæ, & Evangelia totius anni ad præscriptum Bullæ Pauli Papæ Quinti diei 20. Januarii anni 1608. de qua infra.

Tertio: Ipsi Patres Prædicatores habent plures sequentias post Epistolam, quam Presbyteri sæculares. Nosenim habemus quatuor sequentias tantum, scilicet, in die Resurrectionis Domini, Pentecostes, in festo Corporis Christi, & in Missa Defunctorum. At prædicti Patres, præter prædictas, habent alias viginti octo sequentias in suo Missali; & sunt: 1. In tertia Missa Natalis Domini, quam repetunt in festo S. Stephani, S. Joannis Evangelistæ, in Epiphaniæ, & Purificationis Beatæ MARIE Virginis. 2. In festo Ascensionis Domini. 3. In festo Pentecostes longiore nostræ, & eam recitant ipso die Pentecostes, nostram verò duabus sequentibus feriis, & in Missa votiva de Spiritu Sancto. 4. In festo Sanctissimæ Trinitatis. 5. In dedicatione Ecclesiæ. 6. In festo S. Raymundi Confessoris. 7. In festo S. Vincentii Martyris. 8. In festo Annuntiationis Deiparæ. 9. In festo S. Vincentii Ferrerii. 10. In festo S. Catharinæ Senensis. 11. In festo S. Antonii. 12. In festo Nativitatis S. Joannis Baptistæ. 13. In festo SS. Apolorum Petri, & Pauli. 14. In Visitatione Beatæ MARIE Virginis. 15. In festo S. Mariæ Magdalænæ. 16. In festo S. Domini. 17. In festo Assumptionis ejusdem Deiparæ. 18. In festo S. Hyacinthi. 19. In festo B. Rosæ Limanæ. 20. In festivitate S. Augustini. 21. In festo Nativitatis Beatæ MARIE Virginis. 22. In solemnitate S. Michaelis Archangeli. 23. In illa Sanctissimi Rosarii. 24. In illa omnium Sanctorum. 25. In festo S. Catharinæ V. & M. 26. In Missa S. Pii Quinti. 27. In illa S. Cudislavi Confessoris. 28. In festo omnium Sanctorum Ordinis Prædicatorum. Quod si quis querat, à quibus Autoribus emanarint prædictæ Sequentiæ? Respondetur, quod illa Paschæ, scilicet *Vitæ Paschali*, fertur composita à Nogerio Abbate S. Galii in Theutonia; altera solemnitatis Pentecostes, *Veni Sancti Spiritus*, à Roberto Galliarum Rege. Tertia pro festo Corporis Christi, *Lauda Sion Salvatorem*, à S. Thoma Aquinate. Quam illustravit eruditissimo Commentario Carolus Bouquin anno 1677. cuius titulus est: *Solis Aquinatis Splendores*. Quarta pro Missis Defunctorum, *Dies iræ, dies illa*, à Fr. Latino Cardinali Urino Ord. Prædicatorum, quamvis alii opinentur, eam à S. Gregorio Magno, vel à D. Bernardo, aut ab aliis piis viris esse compositam, ut differit Emin. Card. Bona *Reverum Liturgicar. lib. 2. cap. 2. n. 6.* & ibi Cornelius Schultingus tom. 1. p. 2. cap. 6. & 7. *Biblioth. Ecclæs.* ac alii plurimi, novissime P. Marcellus de Cavalariis Ordin. Prædic. in *Satera sacra tit. 12. n. 192.* & seqq. atque Carolus Sepiala de *Mysteriis Missæ cap. 23. num. 5.* advertens; Sequentiam illam, *Incipien. de profundis tenebrarum*, quam recitant *Augustiniani*, ac *Dominicani* in festo S. Augustini Episcopi, & Doctoris, factam fuisse ab eodem S. Thoma Aquinate. Nuper Ordo Prædicatorum restrinxit supradictas sequentias ad sex tantum; ut in eorum Missali novissimo, non absque spe amplexandi in omnibus Ritu Romano. Prædictis addere convenit novissimam sequentiam, *Stabat Mater dolorosa*, quam in Missa de Septem doloribus Reginæ Cæli, nuper Sedes Apostolica pro omnibus illam celebrantibus approbavit, & apposuit.

Quarto: Idem PP. Dominicani ante Evangelium non dicunt *Munda cor meum*, sed per celebrantem delato Missali in cornu Evangelii dicunt secretò, *Domine sit in corde meo*, & in labiis meis ad pronuntiandum *Sanctum Evangelium pacis*. Deinde pollice dextræ manus impresso signo Crucis Evangelio, fronti suæ, ori, ac pectori, majori Crucis signo manu

signant à fronte ad pectus; & sic totum Evangelium legunt; quo finito, iterum manu se signant, & parvum Crucis signum iterum imprimunt Evangelio; illudque osculantur, dicentes: *Per Evangelica dicta deleantur nostra delicta*.

Quinto: Post recitatum *Credo*, & *Offertorium*, Calicem discooperiunt dicentes: *Quid retribuam Domino pro omnibus; quæ retribuit mihi? Calicem Salutaris accipiam; & nomen Domini invocabo*. Subinde elevantes usque ad suum pectus Calicem cum Patena faciunt eodem contextu oblationem utriusque his verbis: *Suscipe Sancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offero in memoriam passionis Domini nostri Jesu Christi; & præsta, ut in conspectu tuo tibi placeat ascendat; & meam, & omnium fidelium salutem operetur eternam*. Et deposito Calice, atque Hostia ad ejus pedem super corporali, vadunt ad lavandas manus dicentes, *Lavabo &c.* Sed tantum usque ad illa verba: *Et locum habitationis gloriæ tue*; recitant in medio Altaris, *In spiritu humilitatis, & in animo contrito suscipiamur Domine à te; & sic fiat sacrificium nostrum, ut à te suscipiamur hodie; & placeat tibi Domine Deus. Et conversi ad populum profertur alta voce, Orate fratres, secretò autem, *Urnum, ac vestrum pariter in conspectu Domini sit acceptum sacrificium*. Subinde secretò dicit, *Domine exaudi Orationem meam; & clamor meus ad te veniat. Oremus*. Et recitant *Secretam*, prout in Missali, & Prælationem. Sunt autem Prælationes omnes concordæ cum Ritu Romano tam in diebus ferialibus, quam festivis, & habent easdem *Communicantes*, quas Presbyteri sæculares.*

Sexto: A principio Canonis usque ad *Pater noster*, & secretam Orationem, *Libera nos quesumus Domine, &c.* includit concordant cum Missali Romano: at discrepant in divisione Hostiæ super Calicem; nam ea divisa in duas partes, ambas retinent in manu sinistra; & detracta particula ex parte dextera ejusdem Hostiæ, eam pariter tenentes in manibus dicunt, *Per omnia sæcula sæculorum, &c. Pax Domini sit semper vobiscum, &c.* Nam subdunt tert *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, &c.* & postea immittunt particulam illam Hostiæ in calicem, dicentes secretò: *Hæc Sacrosancta communicatio Corporis, & sanguinis Domini nostri Jesu Christi fiat mihi, & omnibus sumentibus, salus mentis, & corporis; & ad vitam eternam promerendam, atque cælestem præparatio salutatis per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.* Retinent autem in sinistra manu super Calicem alias duas majores partes Hostiæ; & in Missa solemniter celebrantes osculantur extremum labium Calicis, & dant pacem Ministro tenenti patenam, dicentes, *Pax tibi, & Ecclesiæ Sanctæ Dei*.

Septimo: Ante Communionem dicunt illam solam Orationem; *Domine Jesu Christe Fili Dei vivus, &c.* quæ est etiam in Missali Romano; qua completa, omisso *Domine nos sum dignus, &c.* inclinat capite, dextera manu tenentes Calicem, de sinistra sumunt ore Sacrum Christi Corpus, dicendo, *Corpus, & Sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiant me in vitam eternam. Amen.* Mox Calicem cooperiunt; & post pusillum genuflectunt, detegunt, & dextera manu pedem Calicis accipientes, Sanguinem sumunt, nihil dicentes; recipiunt postea primam ablutionem Calicis ex solo vino, deinde alteram super digitis ex vino, & aqua, dicentes: *Quod ore sumimus Domine pura mente capiamus, ut de corpore, & Sanguine Domini nostri Jesu Christi fiat nobis remedium sempiternum. Amen.* Absurgunt autem Calicem purificatorio, & reposito velo, ac bursa sine corporali super illo, vadunt ad Missale in cornu Epistolæ jam à ministro delatum dicturi Communionem, & post Communionem juxta Romanum Ritum.

Cur autem Patres Dominicani, communicent seip-

fos

fos sinistra manu? Plures rationes mysticas confiderat Cavalarius in *d. Satera sacra tit. 27. n. 102.* & seqq. ubi refert, & consuevit labellam illam; quod in penam faciunt ob venentiam Hostiam exhibitam per Generalem Ordinis Henrico septimo Imperatori in festo Assumptionis Deiparæ, quo die obijt. Veritas enim est, quod Cæsar ille acuta febris laborans vini nigripotentis cyathos quotot bibisse fertur; unde mors contigit ipsi. Communicant autem Dominicani manu sinistra, quia dexteram occupant habent ad Calicem firmum tenendum; & ad mysticè demonstrandum eorum cordialem charitatem in Deum, & ad innuendum sacrum hoc Convivium institutum esse pro præsentis mortali vita, quæ per sinistram designatur. Idem Cavalarius de *cap. 27. n. 113.* & seqq. Bozius in *Annal. ad annum 1313.* Magrius in *Hierolex. verb. Communio.* Et Odoricus Raynald. in *Annal. anno eodem 1313.*

Octavo: Pro fine Missæ in hoc differunt idem PP. Ordinis Prædicatorum; quod in benedictione populi post Orationem *Placeat tibi Sancta Trinitas*; dicunt: *Benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.* Et dido in principio erat *Verbum*, sicut Corporale, quod ponunt in bursa; & hanc superimponunt Calici, velum ejusdem in anteriorem partem reflectendo, & cooperiente suam caput amictibus manibus, revertuntur cum Calice in Sacriliam.

Carmelitæ autem in pluribus concordant cum Missali Romano; in multis autem cum ritibus PP. Prædicatorum supradictis. A Romano Missali non discunt in toto Canone; exceptis nonnullis Orationibus brevibus ad Communionem. Similes sunt PP. Dominicani ponendo Vinum, & Aquam in Calicem ante incipium Missæ, in Missa incipienda. In omittendo *Munda cor meum*. In unica Oblatione Calicis cum Patena. Singulares sunt in recitanda *Salve Regina* post benedictionem datam populo. Habent plures Missas proprias, nempe, de S. Elia Propheta; B. Mariæ de Monte Carmelo; & pro Mulieribus prægnantibus, & in partu laborantibus. Alias quoque Missas festivas cum sequentis devotis.

Cartusiani verò in Canone sunt uniformes Missali Romano, sed ab eo in pluribus discordant; & præcipue in sequentibus. 1. Non habent Sacriliam, sed de cella procedunt ad Altare, coram quo prostrati orant, deinde ibi sumunt vestes sacras, ponunt Hostiam super Patena, vinum in Calicem, & aperto Missali in cornu Epistolæ, descendunt de Altari in cornu Evangelii, & ibi faciunt Confessionem; deinde ascendunt ad medium Altaris, ubi inclinati dicunt, *Pater noster, & Ave Maria*; & facto sibi signo Crucis, vadunt ad Missale, & dicunt Introitum, *Cyria, Gloria, Dominus vobiscum, Orationes, & Epistolam*. 2. Sacerdos portat librum in cornu Evangelii, non dicit *Munda cor meum*, sed, *Domine sit in corde meo*, sed non genuflectit; quia cum sint induti vestibus sacris Cartusiani nunquam genuflectunt in Missa, sed tantum se inclinant, quod notat etiam Magrius in *Hierolex. verb. Genuflexio*. 3. Dicto Offertorio discooperiunt Calicem, & cum chocleris inundant in eum unam, aut duas guttas aque; faciunt oblationem cum Patena, & Calice simul, dicentes, *In spiritu humilitatis, &c.* Et facto signo Crucis, deponunt Hostiam ad pedem Calicis, quem operunt, non palla, seu animalia, ut nos facimus, sed parte posteriori Corporalis ampli, ut mos erat apud antiquos, teste Magrio in *Hierolex. verb. Calix. col. 1. & Verb. Corporale*. 4. Post *Lavabo*, & *Orate fratres*, dicunt Orationes secretas, tenentes manus expansas super Calicem, & Hostiam. Deinde Prælationem, & Sanctus, ac Canonem more Romano, non genuflectentes ad

De Sacrificio Missæ.

Sacramentum, sed se tantummodò inclinantes? 5. Non dicunt, *Agnus Dei* ante Communionem; sed dicta unica Oratione, *Domine Jesu Christe Fili Dei vivus*, se communicant, exhibentes utramque speciem; deinde bis dicunt, *Agnus Dei, qui tollis, &c.* Et applicato Corporali, ac cooperito Calice legunt Communionem, & post Communionem, ut in Missali Romano, *Dominus vobiscum, Itæ Missa est, Placeat tibi Sancta Trinitas*, sed non benedicunt populum, neque dicunt Evangelium, *In principio erat Verbum*, quod pariter observat Magrius *Verb. Benedictio col. 2.* Sed factò sibi signo Crucis, cooperiunt Altare, exiunt, & deponunt in eo paramenta Sacra, & prostrati ad gradus Altaris orant, dicentes, *Pater, & Ave*, mox ad cellam revertuntur. In Missis infra annum variant sæpe in Epistolis, ac Orationibus à Missali Romano; & habent diversas Missas particulares. Duo tandem sunt singularia in Cartusianis; Unum, quod non signat se manu expansa, ut facimus nos, sed tribus primis digitis tantum, pollice, indice, & medio, reliquis duobus digitis contractis, in symbolum SS. Trinitatis, Magrius in *Verb. Crux col. ult.* Alterum, quod in Missa solemnion utuntur Subdiacono, sed Diacono tantum; Epistola enim cantatur in Choro à Lectore. Idem Magrius *Verb. Epistola*. Et hæc dicta sunt de Liturgiis, & Ritibus vetustis harum Religionum, quibus magis elucet Ritus Missalis Romani, & constat antiquius eundem Canonem Missæ fuisse adhibitum, quo etiam nunc nos, & ipsi utimur.

DECISIO X.

ARGUMENTUM.

Exponitur verbum *Transmutatur* positum in definitione Sacrificii, de cujus essentia demonstratur esse *Transmutatio*, idest interemptio, & destructio Victimæ Oblatæ. Objecta non injucunda proponuntur, & resolvuntur.

SUMMARIUM.

1. Victimæ est transmutanda, & destruenda in Sacrificio ad differentiam rerum oblatarum Deo, quæ remanent in suo esse.
2. Vita hominum esset offerenda pro Dei cultu; cuius loco offertur alia victimæ in Sacrificio.
3. Sacrificia tam legis naturæ, quam Mosaicæ fiebant per destructionem Victimæ.
4. Melchisedech an destruxerit oblatum panem Deo? & num. 9.
5. Panes Primitiarum an destruerentur? & numer. 10.
6. Hircus, Oblatus in Sacrificio pro peccatis populi, dimittebatur vivus ad desertum. Et cur? & num. 9.
7. Passer, sacrificatus pro purganda domo Leprosi, vivus remanebat. Et cur? d. num. 9.
8. Corpus Christi in Sacrificio Missæ non destruitur realiter, sed mystice. Etn. 10. & 12.
11. Panis, & Vini substantia destruitur in Missa.
12. Species Sacramentales in Missa quomodo immutentur?
13. Sacrificii Missæ essentia in qua actione consistat?

Di-ximus in definitione Sacrificii, quod Victimæ debet esse res aliqua sensibilis, & permanens, quæ consecratur Ritu Mystico; & subinde, quæ *transmutatur*; unde cum in præterita Definitione docuerimus, qui, & quales sint Ritus Mystici, & Sacri servandi in Sacrificio Missæ, nunc oportet, ut exponamus, quid denotet verbum illud *Transmutatur*; & loquamur de Transmutatione Victimæ, quæ Sacrificatur.

Pro intelligentia repetenda sunt ea, quæ diximus in Decif. III. videlicet duo esse de essentia Sacrificii considerandi in se; protestationem, quam facit homo, dom sacrificat, Excellentie Divinæ, supremæque Potestatis Dei, à cuius nutu pendet omnis creatura, & destructionem rei Oblatæ in Sacrificio ad significandum, quod divina Majestas potest pro libito res nostras, & vitam nostram destruere. Igitur in definitione Sacrificii positum est verbum illud, *Transmutatur*; tum ad differentiam simplicis Oblationis alicujus rei, factæ pro Divino cultu exercendo, quæ non transmutatur, sed remanet in suo esse, ut donatio Lampadis, Calicis, adificatio Templi, & hæc de causa, non potest dici Sacrificium; tum ut evidentiùs intelligamus, requiri ad essentiam Sacrificii, ut Victimam Oblatam mactetur, transmutetur, & destruat vel in totum, vel in partem, ad demonstrandum supremum Dei principatum, & dominium vite nostræ, & ad significandum, dignum esse Deum, in cuius honorem, & cultum omnes homines propriam vitam, & quidquid possident, consumunt, & destruant. Sed quia regulariter id non licet, neque à Deo permittitur; offerunt homines pro propriis bonis, & pro propria vita Victimam illam, idest entitatem alterius rei, illam transmutando, mactando, & destruendo cum protestatione, quod si liceret, & oporteret, eodem modo destruerent, transmutarent, & sacrificarent, quidquid possident, ac etiam propriam vitam in honorem, & cultum Dei. Ita docent Theologi post S. Thom. 2. 2. q. 85. art. 1. Emin. Card. de Lugo de Sacram. Euchar. disp. 19. sect. 1. & Gonet. tom. 4. tract. 11. disp. 3. de Religione, & adibus eius art. 3. n. 11.

Hinc item Theologi observant, quod omnia Sacrificia tam legis naturæ, quam legis Mosaicæ fiebant non simplici Oblatione rei, seu Victimæ ad Altare Domini, neque sola elevatione; sed perficiebantur per ipsius rei, & Victimæ destructionem; nam si erat animata, ut animalia quadrupedia, vel volatilia; hæc occidebantur, & eorum carnes, vel in toto, seu in parte cremabantur; si vero res erat inanimata, tunc velerat solida, ut Simila, Sal, Thus, & pariter cremabantur in Sacrificio; vel erat fluida, ut Sanguinem, Vinum, Oleum, Acqua, & effundebatur, juxta præscriptum Domini, de quo in Libro Levitici c. 1. & 2.

Cæterum contra prædicta videntur obflare infra-scripta argumenta.

Primò: In Sacrificio quod peregit Melchisedech offerens Panem, & Vinum, nulla facta fuit transmutatio, seu destructio ejusdem panis, & vini Oblati; ait enim textus, Gen. 14. 18. *At vero Melchisedech Rex Salem proferens panem, & vinum (erat enim Sacerdos Altissimi) benedixit ei, &c.*

Secundò: Dum offerebantur in Sacrificio Panes primitiarum, & cum eis septem Agni, nulla eorum fiebat destructio, aut transmutatio: ait enim Dominus ad Moysen in Levit. cap. 23. n. 20. de illis: *Cumque eleverit eos Sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in usum ejus.*

Tertiò: Idem dicendum venit de Hirco, qui offerrebat pro peccatis populi; ait enim de illo Dominus quod vivus dimittatur in desertum. *Tunc offerant hircum viventem, & postea utraque manu super caput ejus, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, & universa delicta, atque peccata eorum; que imprecans, capiti ejus, emittet illum per hominem paratum in deserto. Levit. 16. 21.*

Quartò: Simile habetur de Sacrificio pro purificanda domo Leprosi, in quo præceptum erat, ut inter cætera immolarentur duo passeres, unus quorum dimittebatur vivus avolare in agrum, ut legitur Levit. 14. 53. ibi: *Cumque dimiserit passerem avolare in agrum liberè, orabit pro Domino; & jure mundabitur.* Ergo non semper mactabatur, & transmutabatur Victimam in Sacrificiis, ut ex prædictis exemplis.

Quintò: In nova lege, in celebratione Missæ Christus offertur Deo in Sacrificio; & tamen cum Corpus ejus sit gloriosum, & impassibile; non destruitur, nec immutatur, juxta illud Apostoli: *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur.* Ad Rom. 6. Ergo ad Sacrificium non requiritur vera, & realis immutatio Victimæ, sed sufficit ejus Oblatio.

His tamen non obstantibus affirmandum venit, immutationem Victimæ, ejusque destructionem in sacrificio esse necessariam ad essentiam Sacrificii; ut significetur supremum Dei dominium, & protestetur nostra subjectio, & promptitudo sacrificandi omnia bona nostra, ac etiam nostram vitam, si oporteret, pro ejus cultu, & gloria. Ad exempla autem in contrarium adducta respondetur.

Ad Primum enim de sacrificio Melchisedech omnes facræ Scripturæ Interpretes, & Expositores in c. 14. Genes. docent, ipsum tunc Sacerdotem Melchisedech igui tradidisse aliquid panis, & aliquid vini libamine consumpsisse; ut fieri solebat in Sacrificiis pacificis, idest ad gratiarum actionem institutis. Ita Gonet. d. tom. 4. tract. 11. disp. 3. num. 15. & Emin. Card. de Lugo de Sacramento Eucharistie disp. 19. num. 9.

Ad Secundum pariter respondetur; quod licet Azor. tom. 1. cap. 17. q. 22. opinatus fuerit, oblationem Panum primitiarum non fuisse verum sacrificium, sed simplicem oblationem, & Vasquez de Eucharist. disp. 220. num. 28. eorumdem Panum aliquam destructionem factam fuisse vel per coctionem in clibano, vel per fixuram in sartagine, nihilominus verius est, quod eorum aliqua pars igne, comburebatur super Altari, quod deducitur ex textu Hebraico Levit. 24. vers. 9. ubi pro eo, quod vulgatus interpret ait de Panibus propositionis, *Sanctum Sanctorum est de Sacrificiis Domini*, sic habet: *Sanctitas Sanctitatum hoc est de ignitionibus Domini.* Ignitio autem proprie significat combustionem, & non coctionem panum; ut advertit Gonet. d. tom. 4. tract. 11. disp. 3. num. 15. subdens, quod etiam duo illi agni, de quibus fit mentio Levit. cap. 23. non tantum elevabantur coram Deo, sed etiam occidebantur in Dei honorem, & postea in usu Sacerdotum cedebant; ut ibidem docent Interpretes. Nec obest, quod Scriptura non faciat mentionem hujusmodi omnium actionum; quia non omnia semper exprimit, ut patet ex eo, quod Apostolus ad Hebr. 9. refert, Moysen accepisse sanguinem vitulorum, & hircorum, & aspersisse librum cum aqua, & lana coccinea, & hyssopo; & tamen in Exodo cap. 24. de hyssopo, & lana coccinea, neque de aqua; & aspersione libri scriptum est; sed hoc sola traditio constabat, & notum erat Judæis; itaut Apostolo nulla probatione opus fuerit.

Ad Tertium, & Quartum item respondetur, quod cum in illis Sacrificiis offerrentur duo Hirci, & duo Passeres, factis erant ad eorum integritatem, ut unus Hircus, & unus Passer occideretur; alter vero vivus dimitteretur, nimirum ad representandam Christi mortem per hircum, & passere occisum, ejus vero resurrectionem per hircum, & passere vivum. Vel quod Christi, quæ homo tantum passus, & mortuus sit; manens quæ Deus impassibilis, & vivus. Ita Gonet. d. disp. 3. num. 16.

Ad Quintum respondetur; quod licet in Sacrificio Missæ non fiat cruenta immolatio, neque realis occisio Victimæ, sed mystica tantum; nihilominus satisfit essentia Sacrificii per immutationem rei Oblatæ, & Mysticam Hostiæ occisionem; hoc est Sacramentalem Christi dejectionem sub speciebus. Pro clariori autem intelligentia scire oportet; quod tria sunt in Sacrificio, quæ concurrunt, & obtinent locum Victimæ, seu Hostiæ immolandæ; scilicet substantia panis, & vini: Christus ipse, qui fit sacramentaliter præfens sub speciebus, & Species Sacramentales, quæ permanent cum substantia Christi, & prius erant cum substantia panis, & vini.

Materia panis, & vini, etsi proprie, & principaliter non sit res, quæ immolatur, & sacrificatur, aliquo tamen modo est materia hujus Sacrificii, de qua Ecclesia dicit: *Misce Sanctus Patris Omnipotens Eternus Deus hæc immaculatam Hostiam, &c.* Et Offerimus Tibi Domine Calicem salutari, &c. Illud autem quod tunc Sacerdos in manibus tenet, est substantia Panis, & Vini; unde licet illa oblatio non sit formaliter immolatio, saltem indicat, illud, quod tunc offertur, esse materiam Sacrificii, quatenus constat ex pane, & vino, tamquam ex termino à quo, & materia transeunte, cujus substantia destruitur in consecratione, & sic quodammodo est Victimam, quamvis non principaliter intenta.

Secunda res est ipse Christus, qui proprie, & principaliter in hoc Sacrificio offertur, ut docet Concil. Trient. sess. 22. cap. 1. & cap. 2. & ipse verè est Victimam, & Hostiam, quæ immutatur in Communionem; quia licet non destruat quoad esse simpliciter, sicut in antiquis Sacrificiis Victimam mactabatur, & cremabatur, tamen destruitur quoad esse sacramentale, & quamvis non desinat ad substantiam, bene tamen quoad ad præsentiam Sacramentalem; idque prorsus sufficit, ut proprie dici possit in Communionem Sacrificari; quia hoc Sacrificium si Deus instituit, & hoc modo extraordinario, & singulari, aliis victimis, & Sacrificiis non communi.

Tertia res sunt Species Sacramentales, quæ & ipsæ pertinent ad rationem Victimæ immolandæ in hoc Sacrificio, dum faciunt illam sensibilem, & humano usui accommodatam, & ideo ipsæ quoque valde immutatur tum in consecratione, per quam abstrahuntur à subiecto; tum in sumptione, per quam totaliter consumuntur, & destruntur; & hoc est, quod habetur in Can. Hoc est. De Consecr. disp. 5. ubi dicitur: *Hoc Sacrificium a duobus consistere, visibili elementorum specie; & invisibili Domini nostri Jesu Christi carne, & sanguine;* ut subtiliter, sed pie, ac doctè dixerit Maffius in 4. Sent. disp. 4. quest. 4. art. 1. ubi sub num. 73. respondet Valquezio, Coninchio, Meratio, & aliis contententibus rem immolatam esse solum Corpus, & Sanguinem Christi, non autem species Sacramentales; concedendo eorum doctrinam, si de Hostia, & Victimam substantialiter sumpta intelligatur; secus si secundario, & ut quid minùs principale, ut dictum est de speciebus Sacramentalibus, quæ concurrunt ad rationem Hostiæ, & Victimæ Oblatæ accidentaliter, quatenus reddunt eam sensibilem.

Ex his colligere debemus, quod cum plures sint actiones in Sacrificio Missæ, videlicet Oblatio antè, & post Consecrationem, ipsa Consecratio, fractio Hostiæ consecrata, & sumptio Sacramenti, ipsarumque specierum Sacramentalium; quamvis Theologi discrepent inter se, demonstrando in qua ex prædictis actionibus consistat essentia Sacrificii; verior tamen, & probabilior est opinio, essentiam ipsam Sacrificii Missæ consistere in consecratione, & sumptione simul; ita ut neque sola consecratio, neque sola sumptio dicat perfectum Sacrificium; sed utraque sit necessaria, quia in consecratione immutatur, & destruitur substantia Panis, & Vini, & ponitur separatim mystica Sanguinis à Corpore Christi; quæ realiter facta fuit in Cruce, & in sumptione destruitur Victimam, idest Christus quo ad esse Sacramentale. Unde sequitur, quod si Sacerdos celebrans moriatur antè sumptionem debeat alius etiam non jejunus sumere Sacramentum, ne Sacrificium remaneat imperfectum. cap. Nihil. & cap. Illud. 7. quest. 1. Sola autem sumptio non sufficeret, nisi præcederet consecratio in eodem Sacrificio, aliàs sequeretur, quod dum Laici, vel Sacerdotes se communicant

extra Missam, Sacrificium fecerent, quod dici non potest, ut fuse demonstrat Maffius d. disp. 4. q. 4. art. 2. in 4. Sentent. & in Theolog. Morali disp. 19. quest. 3. art. 1. Et de hoc videndi Emin. Card. de Lugo de Sacramento Euchar. disp. 19. sect. 3. Lefsius de Justit. & Jure lib. 2. cap. 38. à num. 14. & seqq. Et in Opere Posthumo. Quest. 83. dub. 6. à num. 31. Et novissimè Collegium Salmantien. tom. 11. de Sacramentis in genere tract. 5. de Missæ Sacrificio cap. 1.

DECISIO XI. ARGUMENTUM.

Agitur utrum Martyria sint Sacrificia, & an Sancti Martyres, qui obierunt in odium fidei, Victimæ vocari possint, & Hostiæ Deo immolatas?

SUMMARIUM.

- 1 Martyres Christi an dici possint vere Victimæ, & eorum Martyria fuerint vera sacrificia?
- 2 Rationes pro affirmativa.
- 3 Eleazari Machabæi fortitudo laudata, tamquam Victimam oblata Deo.
- 4 S. Innocentes Martyres Victimæ vocati.
- 5 Symphorosa, & septem ejus filii Martyres Hostiæ nuncupantur.
- 6 Martyria Sanctorum non sunt sacrificia ex pluribus rationibus hic relatis.
- 7 Martyria Sanctorum dici possunt sacrificia in sensu translativo, & metaphorico; secus autem in sensu proprio, & stricto accepto.
- 8 Sacrificium verum, & proprium fuit Passio, & Mors Redemptoris nostri in Cruce.
- 9 Sacrificium cruentum Redemptoris in Cruce potest dici etiam Martyrium.

Cum in superiori Decisione probatum sit esse de essentia Sacrificii, ut Victimam, seu Hostiam Oblatam transmutetur, vel per intersecionem, vel quamcumque aliam destructionem, cumque Sancti Martyres occisi, & necati fuerint in odium fidei; dubitare contingit, An eorum Martyria vocari possint Sacrificia? Et videtur respondendum affirmative.

Primò, quia illud est Sacrificium, in quo Victimam mactatur, & occiditur ob Dei honorem, in protestationem ejus Supremi dominii, & nostræ subjectionis eidem Deo, Auctori, & Domino omnium rerum, ac etiam nostræ vitæ. Sed Sancti Martyres passi sunt occidi, & interimi ob Dei honorem, & gloriam, protestantes, se nolle adorare Idola falsa, sed recognoscere solum Deum verum, cui soli cultus, & adoratio debetur, & ob ejus gloriam propriam vitam tradiderunt, & contentes Deum esse eorum principium, & finem, ac Auctorem veræ vitæ. Ergo eorum Passiones, & Martyria verè fuerunt Sacrificia.

Secundò, & hoc confirmari posse videtur auctoritate S. Gregorii Nazianzeni, qui commendans fortitudinem Eleazari Machabæi eligentis portus mori, quam carnem porcinam manducare, ut habetur Machab. 6. ita loquitur de illo Orat. 20. de Machabæis. *Is vir, & Sacerdos, & senex, canis capillis, canis prudentia, prius quidem pro populo sacrificabat, & orabat: nunc autem semetipsum Hostiam obtulit Deo perfectissimam ad totius populi expiationem.* Quid clarius scribi potest? sed ulterius ita protestatur de aliis septem Fratribus Machabæis iusto Antiochii Regis occisis, quia legem Dei transgredi noluerunt. *Obtulit autem & filius septem, ius fructus discipline, hostiam viventem, sanctam, beneplacitam Deo, omni Legali Sacrificio splendidiorem, & superiorem*

viam. Ergo secundum doctrinam S. Gregorii Nazianzeni, omnium Theologorum Principis, Martyria, & passiones Sanctorum sunt Sacrificia.

Tertio confirmatur ex Breviario Romano in festo SS. Innocentium, in quorum hymno ad laudes sic de eis canit Ecclesia:

Vos prima Christi Victimæ,
Gres immolationum tener,
Aram sub ipsam simplices
Palma, & coronæ iudicis.

In quibus verbis fit expressa mentio Victimarum, Immolationis, & Altaris. Sed ubi est Victimæ, & ejus immolatio super Altare, est Sacrificium. Ergo Sanctorum Martyria sunt Sacrificia.

Quarto his adie possunt, quæ recitantur in eodem Breviario die 18. Julii in festo SS. Symphorose, & septem eorum filiorum Martyrum, videlicet, post relata eorum tormenta, & mortem in odium fidei, subdantur hæc verba: Ita ois Hostie Deo gratissime sunt immolate. Sed immolare Hostias Deo est Sacrificium facere. Ergo mortes Martyrum sunt Sacrificia.

Pro contraria autem negativa opinione sequentes rationes ex gravissimis Theologis deceptæ probant, Martyria Sanctorum dici non posse Sacrificia.

Primo: Quia ad essentiam Sacrificii requiritur publicus Minister, idest Sacerdos legitime deputatus ad immolandum. Lessius de Just. & Jure lib. 2. cap. 28. num. 17. Sed Martyrum intercessionem non fiebant per manum Sacerdotis ad tale opus legitime deputati. Ergo non erant Sacrificia.

Secundo: Ut victimæ occiso fit Sacrificium, oportet quod talis occisio sit instituta per publicam auctoritatem ad significandum Dei cultum, & in protestationem supremæ Dei potestatis in vitam, & mortem. Emin. Card. de Lugo de Sacramento Euchar. disp. 19. n. 14. sed talem institutionem non habent Sanctorum Martyria, quæ immo processerunt à sola tyrannide, & barbarie infidelium. Ergo non fuerunt Sacrificia.

Tertio: Ad consentiendum Sacrificium requiritur, ut quod Victimam offert, activè concurrat ad eundem Victimæ immolationem. Gonet. d. tom. 4. tract. 11. disp. 3. de Religione n. 13. Sed Martyres ne indirectè quidem activè concurrerant ad immolationem suorum corporum, sed merè passivè sustinendo tantum passionem, & mortem à tyranno illatam; quia cum non habeant dominium suæ vitæ, non possunt illam activè destruere; sed tantum illius destructionem pati. Ergo eorum Martyria non possunt dici vera Sacrificia.

Nec urbat, si dicatur, plures Sanctos comparasse coram tyrannis, ut occiderentur, imò multos fecerit iniecit in tormenta; nam responderet, ex speciali instinctu Spiritus Sancti eos tunc fecisse, quo cessante, non sunt commendabiles, sed reprehensibiles, ut docet Emin. Card. de Lauræa in 3. sent. part. 2. tom. 3. de Martyrio disp. 20. n. 190. & n. 241. ubi plura exempla.

Quarto accedit & hæc ratio, quod ad essentiam Sacrificii requiritur, ut fiat hostiæ immolatio pro salute totius populi. Idem Emin. Card. de Lauræa in tract. de Incarnatione disp. 22. n. 32. sed Martyres patiebantur pro eorum particulari salute; non pro totius populi. Ergo eorum passionem non erant sacrificia.

Neque obstat doctrina S. Gregorii Nazianzeni loco supracito. dum ait: Eleazarum obtulisse semetipsum Hostiam ad totius populi expiationem; quia manifestum est, non loqui de expiatione ex meritis ejusdem Eleazari, sed ex ejus exemplo, quo populus confortabatur in observantia Divinæ Legis; iam cum propriæ vitæ distinctione.

Solvitur præfens questio cum distinctione. Nam vel Sacrificium sumitur in sensu translativo, metapho-

rico, aut per allegoriam, ut docuimus supra in Decif. 2. & Martyria possunt dici Sacrificia; ipsique Martyres hostiæ appellantur, ac victimæ, ut supra in argumentis pro prima opinione; & in hoc sensu loquitur Spiritus Sanctus sup. cap. 3. num. 6. dicens de illis: Tanquam aurum in furnace probavit illos; & quasi holocausti hostiam accepit illos. Vel Sacrificium accipitur in sensu proprio, & strictè accepto, quod à nobis est definitum Decif. 17. & secundum hanc acceptionem Martyria non sunt sacrificia ex rationibus supra in secunda opinione consideratis; & de isdem plenè agit Emin. Card. Bellarm. lib. 1. de Missa cap. 3. per totum.

Ex quibus postea colligere licet Passionem, & Mortem Redemptoris Nostri Jesu Christi in Cruce fuisse verè, & propriè Sacrificium; siquidem in ea habentur omnes quatuor conditiones ex Theologorum doctrina supra consideratæ, ut demonstrat idem Card. Bellarm. d. cap. 3. Primò enim Christus Dominus erat Sacerdos ab æterno Patre designatus ad illud Sacrificium peragendum, juxta illud Psal. 109. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Immo erat Summus Pontifex, de quo Apostolus ad Hebr. cap. 4. num. 14. Habentes Pontificem, qui penetravit caelos, Jesum Filium Dei, & cap. 9. num. 11. Christus assumptus Pontifex futurorum bonorum, &c. Et de hoc nefas esset dubitare; est enim conclusio de fide, ut habetur in Conc. Trid. sess. 22. cap. 1. & tenent SS. Patres, quos longa manu cumulat Collegium Salmanticense. tom. 10. de Incarnatione tract. 21. disp. 31. §. 2. n. 4. & Emin. Card. de Lauræa eod. tract. disp. 22. art. 1. & 2. Secundo, hoc Sacrificium Crucis fuit ab æterno Patre præordinatum pro satisfactione injuriæ sibi illatæ ab Adamo, & ab aliis hominibus cum peccatis; & ad illud se obtulit Christus Dominus obsequens voluntati paternæ; juxta illud, Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis. Ad Philipp. 2. 8. Ac etiam ad Hebr. 5. 8. Et quidem cum esset Filius, didicit ex his, quæ passus est, obtemperantiam.

Tertio, quia Christus Dominus voluntariè obtulit se morti; quam licet effugere, & impedire poterit, tamen noluit, juxta illud: Nemo tollit animam meam à me; sed ego ponam eam. Joan. 10. Quod lastius explicat S. Thom. 3. p. q. 47. art. 1. & 2. Et Collegium Salmanticense. d. tom. 10. de Incarnatione disp. 31. dub. 1. sub n. 7. Et quartò Christus Dominus passus est pro redemptione omnium hominum; Et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, ait Apostolus ad Hebr. cap. 5. num. 9. Et Evangelista Joannes in prima Epist. cap. 1. n. 7. Et Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato, & c. 3. n. 16. In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: Quod late demonstrat Emin. Card. de Lauræa d. tom. de Incarnatione disp. 10. art. 4. §. 1. 2. 3. & 4.

Utrum autem Sacrificium cruentum, quod de Christo obtulit in Cruce, possit etiam appellari Martyrium, nullam videtur continere implicantiæ; imò S. Th. 2. 2. q. 124. art. 1. ad Primum, Passionem Christi nominavit Martyrium, quod continet in se talem excellentiam, & perfectionem, quæ adaptari potest etiam Sacrificio Crucis, ut docet Collegium Salmanticense. de Incarnatione d. disp. 31. dub. 1. num. 8. in fine.

DECISIO XII.

ARGUMENTUM.

Occasione Verborum, In loco, & super Altari solemniter ad hoc deputato, quæ in definitione sunt posita; agitur de Templis Deo Sacris; in quibus, & non extra, offerenda sunt Sacrificia, plura traduntur

ur in materia Templorum ab origine Mundi usque ad præsens. Et exactè describitur Tabernaculum Moysis, & Templum Salomonis. Disseritur de facultate celebrandi in Oratoriis privatis, & de exacta Religione Templariorum.

SUMMARIUM.

- 1 Orare licet in omni loco; sed sacrificare tantum in Loco sacro.
- 2 Templi Sacri definitio.
- 3 Templum pluribus nominibus appellatur.
- 4 Delabra unde dicta?
- 5 Fana quare sic nominabantur?
- 6 Templi etymologia.
- 7 Domus, & Dominicum cur vocetur Ecclesia?
- 8 Item Memoria Martyrum, Oratoria, Basilice, & Tituli?
- 9 Ecclesie nominis significatio.
- 10 Gentiles nudis pedibus Tempora sua ingrediebantur.
- 11 Hebrei intrabant Templum depositis calcæis, quod hodie servant etiam Turcæ.
- 12 Libri an fuerint conscripti ante diluvium?
- 13 Adam, & ejus posteri an ante diluvium Tempora Deo dedicaverint?
- 14 Mosia lege durante tria fuerunt Tempora pro Sacrificiis, Tabernaculum Moysi, Templum Salomonis, & Templum Samaritanorum.
- 15 Tabernaculum Moysi quid esset, quando & quomodo factum, & quantum tempore duraverit.
- 16 Arca Domini custodiebatur in interiori parte Tabernaculi, dicta Sancta Sanctorum. Et quomodo esset facta ipsa Arca?
- 17 Altare thymiamatis in qua parte Tabernaculi Moysi esset situm?
- 18 Mensa pro panibus propositionis in exteriori parte Tabernaculi erat. Item Candelabrum aureum, cum lucernis.
- 19 Altare Holocausti cooperatum ære stabat extra Tabernaculum pro victimis cremandis.
- 20 Labium eneam erat apud Altare holocausti.
- 21 Sacerdotes Hebræi nudis & lotis pedibus ingrediebantur Tabernaculum.
- 22 Atrium circa Tabernaculum Moysi quid esset?
- 23 Atrium circa Tabernaculum Moysi quid esset?
- 24 Sacrificia sua quando exeperint offerre Hebræi in Tabernaculo Moysi.
- 25 Annis quadringentis, octoginta quinque duravit usus Tabernaculi Moysi.
- 26 Stationes Tabernaculi ejusdem.
- 27 Arca Dei recuperata de Philistinorum manibus, servabatur à David in Jerusalem.
- 28 Tabernaculum Moysi, Arca, & alia Vasa Sacra, imminente desolatione Jerusalem, anno Mundi 3446. fuerunt abscondita à viris Religiosis, & deinde à Jeremia in speluncam occultata, ubi steterunt annis 163.
- 29 Arca federis à Tito Vespasiano an fuerit translata Romanam, desolato Templo, ac Jerusalem?
- 30 Templum Salomonis pro sacrificiis apertum Anno Mundi 3030.
- 31 Templi Salomonici structura.
- 32 Templum Salomonis non dabit ingressum populo, sed tantum Sacerdotibus.
- 33 Templi Salomonis divisio per longitudinem, & per altitudinem.
- 34 Templi ejusdem pulchritudo interior.
- 35 Templum Salomonis quæ, & quot contineret in se?
- 36 Templi Salomonis fabrica quæ annis duraverit?
- 37 Templum Salomonis destructum à Nebuzardan.
- 38 Templi Salomonici secunda constructio.
- 39 Templi ejusdem sub Herode edificatio tertia.

- 40 Templum Hierosolymitanum à prima sua edificatione usque ad ultimum excidium duravit annos mille nonaginta tres.
- 41 Samaritanorum Templum, ubi, quando, & quomodo edificatum?
- 42 Tempora plurima per Eibnicos Idolis dedicata, & num. 43.
- 43 Palestini tria Idola colebant, Beelzebub, Ashtaroth, & Dagon.
- 44 Dianam adfuisse Olympiadi parturienti Alexandrum Magnam fabularunt Greci.
- 45 Pantheonius Templi pulchritudo; Hodie S. Maria Rotunda.
- 46 Sineser paulò post diluvium Tempora Angelis Tularibus creverant.
- 47 Tempora in Lega gratie creata Deo ab Apostolis, statim recepto Spiritu Sancto, in die Pentecostæ.
- 48 Domus Lauretana in Nazareth fuerat consecrata in Ecclesiam à SS. Apostolis; & alia in honorem Desipare.
- 49 Apostoli in toto orbe, ubi Evangelium predicabant, erigebant Deo Tempora, & Ecclesias consecrabant.
- 50 S. Prothasius primus Episcopus Padue, in ea Tempora Deo sacrasit Anno 47. à Christi Nativitate.
- 51 Basilice ubique Deo dicata à tempore Constantini Magni Imperatoris.
- 52 Templorum Christianorum antiqua forma.
- 53 Quæstare in Ecclesia antiqui non permittitur.
- 54 Missam celebrare extra Ecclesiam an olim liceret, & quatuor iura consideranda sunt.
- 55 Honorius Papa III. concessit Fratribus Predicatoribus, ac Minoribus celebrare extra Ecclesiam in Altare portatili.
- 56 Bonifacius VIII. indulgit omnibus Episcopis celebrare Missam in omni loco decenti cum Altare portatili.
- 57 Conc. Trid. Sess. 22. in Decret. de Celebr. Missæ. prohibuit Secularibus, & Regularibus celebrare Missam extra Ecclesiam.
- 58 Paulus VI. Anno 1615. abstinuit quibuscumque Episcopis facultatem concedendi licentiam celebrandi Missam in Oratoriis privatis.
- 59 Litteræ S. Congr. Concilii continentis dictam prohibitionem.
- 60 Urbanus VIII. renovavit prohibitionem celebrandi in Oratoriis privatis de licentia Episcoporum. Procuratorum S. Marci Venetiarum Privilegium pro Oratorio privato ibid.
- 61 Romanus Pontifex tantum concedit licentiam Nobilibus personis celebrare faciendi Missam in Oratoriis privatis.
- 62 Privilegium Honorii III. pro Regularibus celebrandi cum Altare portatili extra Ecclesiam an sit revocatum?
- 63 Constitutio posterior solvit anteriorem, etsi de ea mentionem non faciat.
- 64 Regularibus possunt celebrare Missam in capellis existentibus intra sua claustra, si tamen ab Episcopo visitentur, & approbentur.
- 65 Missæ celebrari potest in capellis existentibus in Seminariis, & Hospitalibus de licentia Episcopi.
- 66 Episcopi an hodie possint concedere licentiam celebrandi Missam extra Ecclesiam in aliquo casu necessitatis? Alii affirmant in septem casibus hic recensitis. Sed contrarium est in praxi servandum.
- 67 Missam Siccam celebrare non licet. Et que sit?
- 68 Templarii Milites quinam fuerint? quomodo suppressi, & perempti?
- 69 Judices an timere debeant citationem, quam de se ipsi faceret Reus in partibus ad comparandum intra certum tempus ante Tribunal Dei pro sua causa discutenda?